

Riitta Hietala, Saana Järvelä & Sanna Rapakko

**PERHEPÄIVÄHOITAJIEN KOKEMUKSIA HUOLEN
HERÄÄMISESTÄ KOILLISMAALLA**

**PERHEPÄIVÄHOITAJIEN KOKEMUKSIA HUOLEN
HERÄÄMISESTÄ KOILLISMAALLA**

Riitta Hietala
Saana Järvelä
Sanna Rapakko
Opinnäytetyö
Syksy 2012
Sosiaalialan koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma

Tekijät: Riitta Hietala, Saana Järvelä ja Sanna Rapakko

Opinnäytetyön nimi: Perhepäivähoitajien kokemuksia huolen heräämisestä
Koillismaalla

Työn ohjaajat: Päivi Onkalo ja Riikka Suokas

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2012

Sivumäärä: 46 + 5 liitesivua

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvailla perhepäivähoitajien kokemuksia huolen heräämisestä työssään. Tutkimuksemme teoreettisen viitekehyksen koostimme perhepäivähoidon erityisyydestä varhaiskasvatuksessa, kasvatuskumppanuudesta, lapsen suotuisan kehityksen teoriasta sekä huoli puheeksi -menetelmästä.

Laadullisen tutkimuksemme aineistonkeruumenetelmänä käytimme teemahaastatteluja. Haastattelujen teemarungon muodostimme Pulkkinen lapsen suotuisan kehityksen teoriasta. Tutkimusta varten haastattelimme neljää perhepäivähoitajaa. Haastattelimme perhepäivähoitajia heidän omissa työympäristöissään. Käytimme haastatteluaineiston analyysiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä.

Pääasiallisesti haastattelemamme perhepäivähoitajat kokivat luottamusta ja kokemusta selviytymisestään. Kun huolen aiheita oli noussut, oli niistä selvitty omien voimavarojen ja ammatillisten ja muiden tukiverkostojen avulla. Huolen herääminen on kuitenkin paljolti riippuvainen työntekijästä itsestään. Toisella voimavarat ja toimintamahdollisuudet ovat riittävämmät koulutuksen tai työkokemuksen ja erilaisen taustatuen ansiosta kuin toisella. Kokemus huolen heräämisestä syntyy, jos perhepäivähoitaja toteaa omat voimavaransa ja toimintamahdollisuutensa riittämättömiksi ja hänelle itselleen tulee tunne lisätuntarpeesta. Huoli on sitä suurempaa, mitä enemmän työntekijä kokee tarvitsevansa lisätukea.

Asiasanat: perhepäivähoito, huolen herääminen, huolen vyöhykkeistö

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

Authors: Riitta Hietala, Saana Järvelä and Sanna Rapakko
Title of thesis: Private Child Minders' Experiences of Arising Feeling of Worry in Koilismaa Area
Supervisors: Päivi Onkalo and Riikka Suokas
Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2012 Number of pages:
46 pages + 5 appendix pages

The purpose of this study was to describe private child minders' experiences of the feeling of worry at their work. The aim of the study was to give a new insight into private child minders' work and to help develop the field of child day care.

The theoretical framework of our study consists of knowledge of early childhood education, early childhood education and care (ECEC) partnership, child development and anticipation dialogues.

Our study was a qualitative case study. The data was collected using theme-based interviews. We interviewed four private child minders in their own professional environment. The data was analyzed using the method of content analysis.

The results of our study showed that the concept of worry and its definition were relative. The interviewed child minders were mainly confident and self-reliant as to their coping and own resources. The resources are ethical knowledge, pedagogic knowledge, working experience, attitude, networks and ECEC partnership. When the child minders had worries, they managed to cope with them with the help of their own resources and professional and other support networks. However, arising of feeling of worry was greatly dependent on the worker himself. Some workers had more resources and their functional possibilities were more sufficient because of their education or work experience and support they got. The experience of worry arose if a child minder noticed that her own resources and functional possibilities were insufficient and she had a feeling that she needed more support. The feeling of worry was the bigger the more a worker felt that she needed more support in her work.

Keywords: Child minders, the subjective zones of worry

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ.....	3
ABSTRACT	4
1 JOHDANTO	6
2 PERHEPÄIVÄHOITO VARHAISKASVATUKSEN MUOTONA	8
2.1 Perhepäivähoito.....	8
2.2 Kasvatuskumppanuus.....	9
2.3 Lapsen suotuisa kehitys.....	10
3 HUOLEN HERÄÄMINEN	12
3.1 Subjektiiivinen huoli	12
3.2 Huolen vyöhykkeistö	13
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	15
4.1 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tehtävä	15
4.2 Tutkimuksen metodologiset ja tieteenfilosofiset lähtökohdat.....	16
4.3 Tutkimusmenetelmä.....	16
4.4 Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston keruu	18
4.5 Aineiston käsittely ja analyysi	18
5 TUTKIMUSTULOKSET	20
5.1 Omat voimavarat.....	20
5.2 Omat toimintamahdollisuudet.....	25
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	28
7 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS.....	32
8 TUTKIMUKSEN EETTISYYS	34
9 POHDINTA.....	35
LÄHTEET	42
LIITTEET.....	47

1 JOHDANTO

Suomalainen perhepäivähoito on naisten työssäkäynnin yleistymisen johdosta alkanut aluksi epävirallisena naapuriapuna (Parrila 2002, 25). Päivähoitolain (1973/36) asettaminen toi perhepäivähoidon osaksi julkista päivähoitoa. Hoitomaksut, tavoitteet ja valvonta ovat päiväkotihoidossa ja perhepäivähoidossa tasavertaisia. (Parrila 2002, 19.) Vuonna 2010 Suomessa oli päivähoidossa 223 000 lasta, heistä noin 20 prosenttia hoidettiin perhepäivähoidossa (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, 2012, hakupäivä 1.9.2012). Pitkästä historiasta, kattavasta perhepäivähoitajaverkostosta ja suuresta asiakaskunnasta huolimatta perhepäivähoito on vähän tutkittu varhaiskasvatuksen alue (Parrila 2002, 25).

Päivähoidolla on suuri merkitys lapsen kehitykseen. Perhepäivähoitajalle tämä on haastavaa, koska hoidossa on usein eri-ikäisiä lapsia erilaisista perheistä. (Parrila 2002, 20.) Lisäksi perhepäivähoitaja tekee perustyötään yksin.

Sosiaali- ja terveysministeriön Kaste-ohjelmaan kuuluvan Lapsen hyvä arki 2 -hankkeen (2011–2013) päätavoitteena on lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen, osallisuuden vahvistaminen, syrjäytymisen ehkäiseminen sekä lasten ja perheiden palvelujen laadun ja vaikuttavuuden parantaminen (Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, hakupäivä 20.8.2012). Lapsen hyvä arki –hanke (2010–2011) keskittyi varhaiskasvatuspalveluiden sekä moniammatillisten yhteistyökäytäntöjen kehittämiseen. Loppuraportissa esitellään esimerkiksi Koillismaan alueelle perustettu moniammatillinen huoli-tiimi (Ojala 2011, 68, hakupäivä 20.8.2012).

Otimme yhteyttä Lapsen hyvä arki -hankkeen projektipäällikköön. Hankkeen ykkösvaihe oli juuri päätöksessään, mutta lisärahoitus hankkeen jatkolle oli saatu. Marraskuussa 2011 kokoontuimme yhteistyöneuvotteluun, jossa paikan päällä olivat meidän lisäksi hankkeen projektipäällikkö sekä yhteyshenkilöksemme nimetty Koillismaan alueen kehittämiskoordinaattori sekä videoyhteydellä erään hankekunnan päivähoitajajohjaaja. Tuossa neuvottelussa sovimme opinnäytetyön kohderyhmästä ja alustavasti aineiston keruusta, sen tavasta ja aikataulusta.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvailla koillismaalaisten perhepäivähoitajien kokemuksia huolen heräämisestä. Opinnäytetyössä huomioidaan työelämälähtöisyys ja opinnäytetyö toteutuu osana Lapsen hyvä arki 2 -hanketta. Opinnäytetyötä voivat hyödyntää perhepäivähoidon ammattilaiset ja kehittämistiimit, sillä opinnäytetyön tavoitteena on koillismaalaisten perhepäivähoitajien kokemusten pohjalta kehittämisideoiden esille nostaminen. Pitkällä aikavälillä kehittämisideat hyödyttävät perhepäivähoidossa olevia lapsia ja heidän perheitään.

Aihevalintaamme vaikuttivat kiinnostuksemme huolen puheeksiottamiseen ja varhaiskasvatukseen. Aihealueeseen tutustuttuamme huomasimme perhepäivähoidon olevan vähän tutkittu alue. Rajasimme aiheen myös enemmän tutkitusta huolen puheeksiottamisesta huolen heräämiseen. Saamamme kiinnostus yhteistyötaholta tuki aihevalintaa. Opinnäytetyön mukana voimme kehittää omaa ammatillista osaamistamme useilla sosionomin ydinosaamisen alueilla ja etenkin varhaiskasvatuksessa. Tavoitteenamme on lastentarhanopettajan kelpoisuus, johon perhepäivähoitajan työhön tutustuminen tuo laajuutta.

2 PERHEPÄIVÄHOITO VARHAISKASVATUKSEN MUOTONA

2.1 Perhepäivähoito

Päivähoidon perustehtävä sisältää lasten hoidon, kasvatuksen ja opetuksen, lisäksi siihen liitetään ajatukset vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä, verkostotyön ja lastensuojelun tukitoimet (Koivunen 2009, 11). Päivähoitolain mukaan lasten päivähoitolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana (Laki lasten päivähoitosta 36/1973 1§). c (Parrila 2002, 28).

Hoitajan kotona tapahtuva hoito on tavallisin perhepäivähoidon muoto. Yhdellä perhepäivähoitajalla voi olla hoidossaan neljä alle kouluikäistä lasta ja lisäksi yksi puolipäiväinen esikoulu- tai kouluikäinen lapsi. Perhepäivähoitajan omat lapset lasketaan näihin lukuihin mukaan. Kolmiperhepäivähoidossa kunnan palkkaama hoitaja hoitaa kahden tai useamman perheen lapsia vuoroviikoin tai muutoin sovittuina aikoina kunkin perheen kodissa. Muu lapsen kotona tapahtuva hoito tarkoittaa yhden perheen lasten hoitamista lasten omassa kodissa. Hoidettavia lapsia pitää pääsääntöisesti olla vähintään kolme. Ryhmäperhepäivähoito on tavallisen päiväkotihoidon ja perhepäivähoidon välimuoto. Ryhmäperhepäiväkodissa kaksi hoitajaa hoitaa enintään kahdeksaa alle kouluikäistä ja kahta puolipäiväistä esikoulu- tai kouluikäistä lasta erillisessä ryhmäperhepäiväkodissa. Erityisistä syistä johtuen, ryhmäperhepäiväkodissa voi kolmella hoitajalla olla 12 kokopäivä- ja kolme osapäivälasta. Kolmen hoitajan ryhmäpäiväkodissa vähintään yhdellä täytyy olla lasten- tai päivähoitajan tai muu ammatillinen pätevyys päiväkodin hoito- ja kasvatustehtäviin. (Asetus lastenpäivähoidosta 490/1990 8§; Parrila 2002, 28–29.)

Laki ei säätele perhepäivähoitajan kelpoisuusehtoja. Vuoteen 2000 asti ainoa perhepäivähoitajan ammattiin valmentava koulutus on ollut 150–200 tunnin laajuinen perhepäivähoitajakurssi. Nykyinen perhepäivähoitajan ammattitutkinto rakentuu näyttötutkintoon valmistavasta koulutuksesta ja näyttötutkinnosta. Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon pakollisia osa-alueita ovat yhteistyö ja ammatillinen vuorovaikutus,

varhaiskasvatus sekä hoiva ja huolenpito. Lisäksi tutkintoon valitaan kaksi valinnaista osa-aluetta, jotka ovat erityiskasvatus, allergisen ja erityisruokavaliota tarvitsevan lapsen hoito, monikulttuurisuus tai itsenäinen ammatinharjoittaminen. (Parrila 2002, 30–31; Opetushallitus 2006, hakupäivä 20.8.2012.)

Perhepäivähoidossa ryhmä on pieni ja tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat hoitaja ja lapset. Pieni hoitoryhmä antaa hyvät mahdollisuudet oppia tuntemaan hoitolapset. Perhepäivähoitajat pitävät tärkeänä toisten hoitajien ja perhepäiväohjaajan säännöllisiä tapaamisia. Keskustelut vanhempien kanssa ovat säännöllisiä lapsia hoitoon tuotaessa ja hoidosta haettaessa. Perhepäivähoitajat tekevät myös yhteistyötä läheisten päiväkotien, erilaisten kerhojen ja yhdistysten kanssa. (Koski 2002, 136–142.) Perhepäivähoidon laadun takaamiseksi perhepäivähoidon ohjaus ja valvonta kuuluu perhepäivähoidon ohjaajille. Käytännössä perhepäivähoidon ohjaaja pyrkii säännöllisiin kotikäynteihin ja järjestää hoitajille koulutusta. (Parrila 2002, 33.)

2.2 Kasvatuskumppanuus

Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Stakes, 2005) vanhempien ja päivähoiton henkilöstön välistä kasvatusyhteistyötä kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi. Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan yhteistä sitoutumista ja toimimista lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista edesauttaen. On huomioitava, että lapsen kasvu ympäristönä on sekä koti että päivähoito ja on tärkeää, että vanhemmat ja perhepäivähoitajat jakavat keskenään vastuuta lapsen hyvinvoinnista ja yhteisestä kasvatustehtävästään. Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista ja sitä ohjaa lapsen edun ja oikeuksien toteutuminen. Toki vanhemmilla on yhä oman lapsen ensisijainen kasvatusvastuu ja -oikeus. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.)

Hyvässä kasvatuskumppanuudessa perhepäivähoitaja kunnioittaa vanhempien asiantuntijuutta lapsestaan ja antaa mahdollisuuden osallistua kasvatuskeskusteluihin ja lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman luomiseen. Vanhempien puolelta hyvä kasvatuskumppanuus tulee esiin kunnioituksena perhepäivähoitajan ammatilliseen asiantuntijuuteen. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena onkin avoin vuoropuhelu, mutta

myös muun muassa vanhempien välinen vertaistoiminta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.) ”Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta” -kirja listaa hyvinä työvälineinä kasvatuskumppanuuden luomisessa kuulemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja dialogisuuden.

2.3 Lapsen suotuisa kehitys

Lapsen elämään vaikuttavia tekijöitä voidaan ryhmitellä vaikutuksiltaan myönteisiin ja kielteisiin. Kielteisiä ovat ne, jotka ovat lapsen kehitykselle riskitekijöitä. Riskitekijä voi olla lapsessa itsessään oleva sisäinen tekijä, kuten heikko tarkkaavaisuus tai keskittymiskyvyn puute. Perheväkivalta tai perheen rikkoutuminen ovat esimerkkejä lapsen kasvuympäristön riskitekijöistä. Riskitekijöiden ohella huomioidaan haavoittuvuus, joka tarkoittaa alttiutta kielteisille vaikutuksille olosuhteissa, joissa riskit ovat muutenkin suuret. (Pulkkinen 2002, 15.)

Kuitenkin osa lapsista näyttää selviytyvän elämässä hyvin monenlaisista riskitekijöistä huolimatta. Selviytymistä tutkittaessa onkin löydetty tärkeitä kehitystä suojaavia tekijöitä. Nämä suojaavat tekijät tukevat myönteistä kehitystä silloinkin, kun riskitekijöitä on paljon. Esimerkiksi isovanhemman huolenpito voi merkittäväällä tavalla suojata lasta, jonka kotiolot ovat huonot, kun taas hyvissä kotioiloissa huolenpidolla ei ole samanlaista merkitystä. Toisaalta, vaikka lapsi näyttäisikin selviytyvän riskitekijöistä elämässään, voi hänen kuormittumisensa seurata piilevänä ja myöhemmin ilmetä esimerkiksi depressiona. (Pulkkinen 2002, 16.)

Voimavaratekijöinä pidetään asioita, jotka vaikuttavat lapsen kehitykseen myönteisesti muista tekijöistä huolimatta. Voimavaratekijöitä ovat esimerkiksi vanhempien hyvä huolenpito tai lapsen ominaisuus, kuten älykkyys. Yhtenä merkittävänä voimavaratekijänä pidetään lapsilähtöistä kasvatusta. Lapsilähtöisen kasvatuksen perustana on vanhempien hyvä keskinäinen suhde, lapsen hyvä suhde isään ja äidin huolehtiva suhtautuminen lapseen. Huolenpito sisältää emotionaalisen tuen antamisen, lapsen tekemisten valvomisen sekä tarpeellisten rajojen asettamisen. Lapsilähtöisen kasvatuksen on todettu suojaavan lasta esimerkiksi syrjäytymiseltä. Riskitekijä

yhteiskuntaan sopeutumisen kannalta puolestaan on aikuiskeskeinen kasvatus, joka ohjautuu aikuisen tarpeista ja mielialoista. Aikuiskeskeinen kasvatus huomioi lapsen näkökulman heikosti ja vuorovaikutus lapsen kanssa on vähäistä. Tällainen kasvatus pitää sisällään myös mielivaltaa, epäoikeudenmukaisuutta ja välinpitämättömyyttä lapsen asioita kohtaan. (Pulkkinen 2002, 17.)

3 HUOLEN HERÄÄMINEN

Opinnäytetyössämme keskitymme perhepäivähoitajien kokemuksiin huolen heräämisestä. Huolen heräämisellä tarkoitamme perhepäivähoitajan oman subjektiivisen huolen aiheuttamaa tunnetta lapsen selviämisestä yhdistettynä perhepäivähoitajan tuntemukseen omista toimintamahdollisuuksistaan tilanteessa. Yhtenä teoriapohjana hyödynnämme Arnkilin ja Erikssonin huolen vyöhykkeistöä, jolla kuvataan huolen voimakkuutta suhteessa työntekijän voimavaroihin. (Taulukko 1, Eriksson & Arnkil 2009, 25.)

3.1 Subjektiivinen huoli

Huolen heräämisessä lähtökohtana on aina oma huoli eli työntekijän subjektiivinen näkemys. Huoli kohdistuu kahteen asiaan: lapsen selviämiseen ja omiin toimintamahdollisuuksiin. (Eriksson & Arnkil 2009, 20–21.) Huoli syntyy työntekijän intuitiivisesta kuvasta lapsen tilanteesta, hänen omista käytössä olevista resursseista sekä perheen ja ammatillisen verkoston tarjoamista resursseista. Huoli rakentuu kognitiivisesta, emotionaalista ja moraalista elementistä (Eriksson & Arnkil 2009, 21).

Kognitiivinen elementti koostuu työntekijän lapsen tilanteesta tekemistä havainnoista, mielikuvista ajatuksista ja assosiaatioista. Näiden laatuun vaikuttavat työntekijän koulutustausta, työhistorian ja elämän kokemukset. Emotionaalinen elementti on työntekijän ja asiakasperheen välisestä vuorovaikutuksesta ja tunteesta. Moraalinen elementti syntyy työntekijän käsityksestä siitä millaisena hän pitää omaa rooliaan ja mitä asioita hän pitää itseään velvoittavina. (Eriksson & Arnkil 2009, 21–22.)

3.2 Huolen vyöhykkeistö

Subjektiiivinen huoli lapsesta voidaan kuvata jatkumona, jossa ääripäissä ovat täysin huolia vailla oleva tilanne ja suuren huolen alue, jolloin koetaan lapsen olevan välittömässä vaarassa. Tarkemmin jäsenneltynä huolen vyöhykkeistö jakautuu neljään huolen voimakkuutta kuvaavaan alueeseen ja seitsemään työntekijän voimavaroja kuvaavaan alueeseen (taulukko 1). Alueet ovat 1) Ei huolta -alue, jossa työntekijä kokee lapsen kehityksen ja kasvun etenevän normaaliin tapaan. 2–3) Pienen huolen alue, jolloin työntekijällä esiintyy ajoittain huolta lapsesta, mutta hän luottaa omiin voimavaroihinsa tuettaessa lasta. 4–5) Harmaa vyöhyke, jossa huoli kasvaa ja työntekijän voimavarojen riittävyys ja lapsen tukemisen keinot vähenevät. Tällaisessa tilanteessa työntekijä toivoo saavansa tukea tilanteeseen. 6–7) Suuren huolen alueella työntekijän voimavarat ovat loppu, eikä hänellä ole mahdollisuuksia tukea lasta yksin. Tällöin tilanne on jo voimakkaasti kriisiytynyt ja lapsi on välittömästi vaarassa. Tilanne edellyttää välitöntä toimintaa yhteistyössä esimerkiksi lastensuojelun tai poliisin kanssa. (Eriksson & Arnkil 2009, 25–27.) Työntekijän tulee ottaa asia ja huoli puheeksi vanhempien kanssa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja vähintään harmaalla vyöhykkeellä.

TAULUKKO 1. Huolen vyöhykkeistö (Eriksson & Arnkil 2009, 25)

EI HUOLTA	PIENI HUOLI		HARMAA VYÖHYKE		SUURI HUOLI	
	1	2	3	4	5	6
Ei huolta lainkaan	Pieni huoli tai ihmettely käynyt mielessä. Luottamus omiin voimavaroihin vahva	Huoli tai ihmettely käynyt mielessä toistuvasti. Luottamus omiin voimavaroihin hyvä mutta ajatus lisävoimavarojen tarpeesta käynyt mielessä.	Huoli kasvaa ja luottamus omiin voimavaroihin heikkenee. Mielessä toivomus lisävoimavaroista ja kontrollista.	Huoli tuntuu ja omat voimavarat ehtymässä. Selvänä kokemus lisävoimavarojen ja kontrollin lisäämisen tarpeesta	Huolta paljon ja jatkuvasti: lapsi vaarassa. Omat keinot loppumassa. Lisävoimavaroja ja kontrollia saatava mukaan heti	Huoli on erittäin suuri: lapsi välittömässä vaarassa. Omat keinot loppuneet. Muutos saatava heti.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tehtävä

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailla perhepäivähoitajien kokemuksia tilanteista, joissa jokin asia tai tapahtuma aiheuttaa hänessä huolta lapsen selviämisestä sekä omista voimavaroistaan ja toimintamahdollisuuksistaan. Kokemusten pohjalta tavoitteena on kehittämisideoiden esille nostaminen koillismaalaisten perhepäivähoitajien työhön. Perhepäivähoitajalla tarkoitamme tässä tutkimuksessa hoitajaa, joka hoitaa lapsia yksin omassa kodissaan. Huolen heräämisellä tarkoitamme perhepäivähoitajan oman subjektiivisen huolen aiheuttamaa tunnetta lapsen selviämisestä yhdistettynä perhepäivähoitajan tuntemukseen omista toimintamahdollisuuksistaan tilanteessa.

Tutkimuskysymyksenämme on:

Millaisia kokemuksia perhepäivähoitajilla on huolen heräämisestä työssään?

Henkilökohtaisina tavoitteinamme on sosionomin kompetenssien syventäminen. Huolen heräämisprosessin ymmärtäminen on merkittävää sosionomin ja varhaiskasvattajan työssä. Mahdollisuudet ja voimavarat huomioonottaen sosionomi osaa reagoida työssään vastaan tuleviin tilanteisiin, tarvittaessa arvioida asiakkaan palvelutarpeen ja laatia palvelusuunnitelman, jossa sekä lapsi että perhe saavat tarvittavan tuen. Tutkimusaihe vahvistaa omia oppimistavoitteitamme niin sosionomin työaluetta kuin myös lastentarhanopettajan kelpoisuutta ajatellen. Perhepäivähoidon ja yleisemmin varhaiskasvatuksen alueen tuntemus ja kehittäminen kuuluvat sosionomin osaamisalueisiin.

Opinnäytetyön aihe lähti kiinnostuksestamme huolen puheeksiottamiseen. Kirjallisuuteen tutustuttuamme huomasimme huolen puheeksioton laajemmin tutkituksi aiheeksi kuin huolen heräämisen ja päädyimme rajaamaan aiheen siihen. Samaten huomasimme tutkimusten kohdistuneen usein päiväkotihenkilöstöön ja harvoin perhepäivähoitajiin.

4.2 Tutkimuksen metodologiset ja tieteenfilosofiset lähtökohdat

Opinnäytetyötämme, kuten muutakin tutkimusta, tehdessä on selvitettävä myös luonteeltaan filosofisia kysymyksiä. Tutkimus perustuu aina lukuisiin piileviin oletuksiin, jotka koskevat esimerkiksi ihmistä, maailmaa tai tiedonhankintaa, eikä näistä oletuksista useinkaan olla tietoisia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 129.) Myös opinnäytetyöryhmä pohti ennalta olettamuksiaan ja käsityksiään aihepiiristä ennen teemahaastattelun toteuttamista, näin ennakkokäsityksemme ei estänyt meitä kuulemasta haastateltavien kertomia kokemuksia.

Lähtökohtina opinnäytetyössämme on ihmistieteellinen lähestymistapa aiheeseen ja laadullisen tutkimuksen periaatteet. Tutkimusmenetelmän valinta opinnäytetyössämme liittyy kysymykseen tiedonintressistä. Tiedonintressi vastaa kysymykseen, millaista tietoa tällä tutkimuksella tavoitellaan. Kysymys asetetaan suhteessa tutkimusmenetelmiin joita käytetään. (Rantala ja Tuominen 2005, hakupäivä 18.8.2012.) Tässä työssä tiedonintressinä toimii kokemusten kautta saatava tieto perhepäivähoitajien suhteesta huolen heräämiseen.

Opinnäytetyömme tutkimusmetodologia on laadullinen eli kvalitatiivinen. Tutkimuksemme kohteena ovat fenomenologis-hermeneuttisen suuntauksen mukaan perhepäivähoitajien kokemukset ja elämysmaailma. Kun tämän opinnäytetyön lähtökohtana on perhepäivähoitajien subjektiivisten kokemusten ja subjektiivisen huolen heräämisen kuvaileminen, on laadullinen tutkimus oikea menetelmä. Laadullinen lähestymistapa pyrkii ymmärtämään ilmiön kokonaisuutta sekä korostaa tutkittavien tulkintaa tapahtumista ja olosuhteista sekä ihmisen kokemuksen ainutkertaisuutta (Rouhiainen 2011, hakupäivä 6.11.2011), jollainen myös huoli lapsen tilanteesta ja omista voimavaroista on.

4.3 Tutkimusmenetelmä

Toteutimme tutkimuksen haastattelemalla koillismaalaisia perhepäivähoitajia ja haastattelumuotona käytimme teemahaastattelua. Koska kokemukset huolen heräämisestä ovat subjektiivisia ja niistä puhuminen voi olla vaikeaa, käytimme

yksilöhaastattelua. Eettisyyden ja anonymiteetin suojaamiseksi yksilöhaastattelu oli myös parempi vaihtoehto. Vaikka ryhmähaastattelussakin olisi ollut etunsa, on siinä myös haasteita; ryhmädynamiikka ja erityisesti valtahierarkia vaikuttavat siihen, kuka puhuu ja mitä sanotaan. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 63.) Ryhmähaastattelu voi olla käyttökelpoinen erityisesti silloin kun voidaan ennakoida, että haastateltavat arastelevat haastattelua. Kokemuksia on myös paljon siitä, että yksilöhaastattelutkin voivat olla vapautuneita ja luontevia. Tutkijoina meidän tuli pohtia, mikä menetelmä juuri tässä tutkimuksessa takaisi parhaimman tuloksen. Menetelmän valinta riippuu ennen kaikkea siitä, mikä tutkimuksen aiheena on ja keitä haastateltavat ovat. (Hirsjärvi ym. 2010, 210–211.) Ajattelimme myös valintaa tehdessämme, että yksilökeskustelujen purku ja analyysin teko tallenteista olisi selkeää, kun tietää kuka on äänessä ja päällekkäin puhumista ei tapahdu samoissa määrin kuin ryhmäkeskustelussa.

Teemahaastattelun prosessissa olemme tutkijoina alustavasti selvittelleet tutkittavaan ilmiöön vaikuttavia tekijöitä. Loimme haastattelurunon ja suuntasimme haastattelun tutkittavien henkilöiden omiin kokemuksiin. Teemahaastattelussa onkin tyypillistä, että haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat tiedossa, mutta kuitenkin kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 31.) Teemahaastattelu sopii hyvin käytettäväksi tilanteissa, joissa kohteena ovat intiimit tai arat aiheet tai joissa halutaan selittää heikosti tiedostettuja asioita (Metsämuuronen 2008, 41). Tärkeää on antaa haastateltavien puhua mahdollisimman vapaasti, vaikka ennalta päätetyt teemat pyritäänkin käymään läpi kaikkien tutkittavien kanssa. Tarvittaessa teemahaastattelu mahdollistaa tarkentavat lisäkysymykset ja perustelut mielipiteille (Hirsjärvi ym. 2010, 205). Tähän pyrimme myös tässä tutkimuksessa.

Haastattelua varten loimme teemarunon (liite 1). Teemoina olivat teorialähtöiset käsitykset varhaiskasvatuksessa huolta herättävistä asioista. Huoli näyttäisi kohdistuvan lapsen selviämiseen ja työntekijän omiin voimavaroihin ja toimintamahdollisuuksiin. Teoria lapsen suotuisasta kehityksestä jakaa huolen lapsen selviämisestä lapsesta itsestä lähteviin tekijöihin sekä perheestä ja lapsen kasvuympäristöstä johtuviin tekijöihin. Työntekijän omien voimavarojen ja toimintamahdollisuuksien riittävyys liittyvät myös yhteistyö perheen kanssa eli kasvatuskumppanuus sekä ammatillinen tukiverkosto

ja moniammatillinen yhteistyö. Tämän esitiedon perusteella muotoutui teemarunkomme.

4.4 Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston keruu

Opinnäytetyömme haastateltavat valittiin tarkoituksenmukaisuuden perusteella, eli halusimme saada sellaisia haastateltavia keillä olisi vastauksia kysymyksiimme. Tavoitteena opinnäytetyössämme on kuvailla koillismaalaisten perhepäivähoitajien kokemuksia huolen heräämisestä. Pyysimme päivähoidonohjaajia Koillismaan kunnista rajaamaan haastateltavat siten, että heillä on sekä usean vuoden työkokemus, että kasvatuskumppanuus -koulutus. Kasvatuskumppanuus on ollut ajankohtaisena aiheena Koillismaalla; alueella on ollut aiheesta koulutuksia ja sinne on muun muassa tehty opinnäytetyönä kasvatuskumppanuutta käsittelevä opas. Näin ollen halusimme myös haastateltaviemme olevan tuoreeltaan perehtyneitä aiheeseen, joka liittyi myös omaan tutkimukseemme. Kriteerit täyttävistä perhepäivähoitajista valitsimme satunnaisotannalla neljä alueella työskentelevää perhepäivähoitajaa. Satunnaisotanta tarkoittaa sitä, että otos on kerätty jollakin satunnaisuuteen perustuvalla menetelmällä (Tilastotyöryhmä 2003, 5).

Teimme haastattelut teemahaastatteluina Koillismaalla maaliskuussa 2012. Haastatteluja tuli yhteensä neljä. Haastattelut toteutettiin pääasiassa perhepäivähoitajien kodeissa. Yksi haastattelu tapahtui perhepäivähoitajan työajalla lasten ollessa hereillä, tällöin yksi opinnäytetyöryhmäläinen leikitti haastatteluajan lapsia. Haastattelut kestivät noin 30 minuuttia kukin. Haastattelut nauhoitettiin ja nauhoituksesta kerrottiin ennen haastattelun alkua haastateltaville.

4.5 Aineiston käsittely ja analyysi

Opinnäytetyössämme käytämme teoriaohjaavaa eli abduktiivista sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi pyrkii saamaan ilmiöstä kuvauksen tiivistetyssä ja yleisessä muodossa, sen avulla saadaan kerätty aineisto järjestettyä johtopäätösten tekoa varten. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105–108.) Opinnäytetyömme toteutuu laadullisena tutkimuksena, jonka aineisto koostuu nauhoitetuista teemahaastatteluista. Aineiston analyysi aloitettiin

litteroinnilla eli kirjoittamalla haastattelut sanatarkasti puhtaaksi. Litteroinnin jälkeen aineisto redusoitiin eli pelkistettiin, klusteroitiin eli ryhmiteltiin sekä abstrahoitettiin eli luotiin teoreettiset käsitteet (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110–116).

Opinnäytetyössämme litteroitua materiaalia kertyi 40 sivua ja aikaa litterointiin kului 32 tuntia. Litteroimme aineiston mahdollisimman tarkasti. Nauhoilla esiintyi kuitenkin pientä taustaaääntä ja muutamia sanoja oli vaikea erottaa. Mitään oleellista ei kuitenkaan jäänyt huomaamatta ja nauhat kuunneltiin useita kertoja. Opinnäytetyömme teemahaastattelurunko toimi aineiston analyysissä apuvälineenä. Tutkimuksemme teoria siis vaikutti taustalla esitietämyksen muodossa, se ei kuitenkaan kokonaan ohjannut merkityksellisten asioiden esiin tuomista. Luimme litteroidut aineistot useaan kertaan tehden samalla muistiinpanoja ja kirjoitimme välittömiä havaintojamme ylös. Analyysivaiheessa etsimme aineistosta alkuperäisilmaisuja, jotka parhaiten kuvaavat perhepäivähoitajien kokemuksia huolen heräämisestä. Alkuperäisilmaisut pelkistimme ja pelkistykset ryhmittelimme alaluokkiin. Esimerkiksi perhepäivähoitajien puheet huomion jakaantumisesta kaikkien hoitolaisten kesken, ehtimisestä reagoida ja huomioida jokaista ja sääntöjen tasapuolisesta kiinnipitämisestä asetimme alaluokan tasapuolisuus alle. Kaikki pelkistykset ja näistä muodostuneet viisitoista alaluokkaa ovat nähtävissä taulukossa II (liite 2). Analysointi jatkui alaluokkien ryhmittelyllä yläluokkiin. Saimme alaluokista kuusi yläluokkaa: eettinen osaaminen, pedagoginen osaaminen, työkokemus, asenteet, ammatilliset tukiverkostot ja kasvatuskumppanuus. Nämä yläluokat kuvaavat lopulta kahta pääluokkaa eli työntekijän omia voimavaroja ja toimintamahdollisuuksista. (Taulukot III ja IV, liite 3 ja 4)

Ala- ja yläluokkien ryhmittelyvaihe ei ollut tutkimusprosessissamme täysin suoraviivaista, jouduimme useamman kerran palaamaan takaisin pelkistykseen ja miettimään kuinka tutkimuskysymys, ennakkokäsitykset ja omat näkökulmamme aiheeseen vaikuttivat luokitteluun. Lopulta pääsimme mielestämme analyysissä sellaiseen tulokseen, joka kuvasi perhepäivähoitajalähtöisesti huolen heräämisen kokemuksia täsmällisimmin.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa tarkastelemme huolen heräämiseen liittyviä kokemuksia, joista perhepäivähoitajat haastatteluissa kertoivat. Kokemukset huolen heräämisestä jakaantuvat kahteen pääluokkaan: omiin voimavaroihin sekä omiin toimintamahdollisuuksiin.

Eettinen osaaminen, pedagoginen osaaminen, työkokemus sekä asenteet ovat omia voimavaroja, joiden riittävydestä perhepäivähoitajat kertoivat kokeneensa ajoittain eriasteista huolta. Omat toimintamahdollisuudet liittyvät saatavilla olevaan ammatilliseen tukiverkoston ja kasvatuskumppanuuteen. Käytämme alkuperäisilmaisuja esimerkkeinä kuvaamaan konkreettisesti perhepäivähoitajien kokemuksia huolen heräämisestä työssään silloin, kun ne intimizeettisuojan vuoksi ovat mahdollisia. Tutkimustulosten jaottelu näkyy taulukoissa 2–4 (liitteet 2–4).

5.1 Omat voimavarat

Ensimmäisen omia voimavaroja kuvaavan luokan nimesimme **eettiseksi osaamiseksi**. Perhepäivähoitajat kuvailivat huolen heräämistä monella tavalla ilmenevänä riittämättömyyden tunteena. Riittämättömyys tuli esiin esimerkiksi tunteena, että ei voi aina vastata eri-ikäisten hoitolasten tarpeisiin. Kokemus siitä, että hoitoryhmän vanhimmat lapset jäivät vähemmälle huomiolle, oli yleinen. Perhepäivähoitaja, jolla oli ryhmässään erityislapsi, tunsu riittämättömyyttä yrittäessään vastata erityislapsen tarpeisiin ja samalla ottaa huomioon ryhmän muut lapset tasapuolisesti.

”Aika aina menee monesti niille pienemmille, että se jää sitte isommat ihan, -- pakostakin sitte sinne sivummalle.”

Vaikka perhepäivähoidossa lapsiryhmä on pieni, olivat perhepäivähoitajat joutuneet pohtimaan, miksi kaikki lapset eivät leiki keskenään. Syynä leikistä poisjättämiseen saattoi olla lasten eri ikä- tai kehitystaso. Myös hoidossa olevien lasten lukumäärällä oli vaikutusta yhteisen leikin onnistumiselle. Toisinaan uuden lapsen tulo hoitoryhmään aiheutti mustasukkaisuutta toisissa lapsissa.

”Se kolmas joutuu aina vähän niinku syrjiin.”

Toisten lasten fyysinen koskemattomuus on perhepäivähoitajien mielestä lähtökohta onnistuneelle hoitopäivälle. Pienet yksittäiset kiusaamiset ja tönimiset perhepäivähoitajat kokivat selvittävänsä ilman huolen tunnetta. Hoitajat kokivat, että ne kuuluvat osaksi lapsen kehitystä. Erilaisista ristiriitatilanteista, kuten kiusaamisen huomaamisesta, todettiin, etteivät silmät voi olla kaikkialla. Kipua aiheuttava nipistely tai potkiminen sekä saman lapsen muille useasti aiheuttama fyysinen kipu olivat tilanteita, joihin pyrittiin löytämään pysyvä ratkaisu. Perhepäivähoitajat kokivat, että ensin pitää yrittää selvittää tilanteet omin neuvoin, omaan kokemukseen luottaen. Haastatteluissa mainittiin kuitenkin huoli omien keinojen riittävydestä asian ratkaisemiseksi, varsinkin jos vanhemmat eivät olleet kotona huomanneet samanlaista käytöstä.

”Nelivuotias, joka mulla oli, niin se oli, tuli niin mustasukkaseksi. Tai minä ainaki sen luulin, että se on sitä mustasukkasuutta, ku se oli koko ajan niitten pienempien kimpussa. Se oli puremista, ja kun silmäni käänsin, niin se oli potkimassa!”

Tiedossa oleva hoitolapsen pitkäaikaissairaus tai erityistuen tarve mietitytti perhepäivähoitajaa. Epätietoisuus siitä, kuinka rajuiksi oireet voivat muuttua ja milloin oireet ovat niin voimakkaita, että on pyydettävä apua, herätti huolen omien voimavarojen rajallisuudesta.

”Yks kaks niinku tulee tosi huonovointiseksi ja niin. Kyllähän siinä jo pannee heti miettimään että soitanko vanhemmille?”

Perhepäivähoitajat miettivät myös sitä, uskaltavatko puuttua erilaisiin tilanteisiin. Erilaisilla perheillä on erilaiset tavat, joita hoitajan tulisi kunnioittaa. Toisaalta pitäisi myös varmistaa, että tavat palvelevat lapsen hyvinvointia. Hoidon tulisi olla yhdenmukaista niin kotona kuin päivähoitossa, mutta hoitaja ei välttämättä koe perheen käytäntöjä parhaiksi mahdollisiksi. Tällaisissa tilanteissa saattaa joutua arvostiriitoihin; puuttuako vai antaako kunkin toimia tavallaan, jos ei ole vakavasta

tilanteesta kyse. Tällaisen miettimistä aiheuttivat esimerkiksi lasten luovutustilanne ja lapsen oireilut.

Toisen huolta aiheuttaneen kokonaisuuden nimesimme **pedagogiseksi osaamiseksi**. Perhepäivähoitajat pohtivat kykyään vastata lapsen perustarpeisiin, tietoaan lapsen kasvusta ja kehityksestä sekä mahdollisuuksiaan lapsen tasoisien toiminnan järjestämiseen.

Perhepäivähoitajat olivat kiinnittäneet huomiota lasten perustarpeisiin, kuten säännöllisiin ruoka- ja uniaikoihin sekä säänmukaiseen pukeutumiseen. Väsynyt ja nälkäinen lapsi aiheutti huolta lapsen säännöllisen arkirytmien toteutumisesta. Vaihteleviin sääoloihin sopimattomat varusteet tai kotiruoan suosion lasku hoitopaikoissa tulivat haastatteluissa esille.

”Tuli itellä huoli, että saikohan ne ollenkaan ruokaa kotona.”

Lapsen kehitykseen liittyvät asiat, kuten varhaisen kiintymyssuhteen tiedostaminen, kuivaksi oppiminen ja erilaiset äännevirheet tai muu puheen kehitys toistuvat haastatteluissa. Varhainen vuorovaikutus otettiin huomioon hoitosuhteen alussa sylittelemällä ja luomalla turvallisuutta.

Omaan kokemukseen ja tunteeseen nojautuen perhepäivähoitajat tukivat vanhempia vaippakauden lopettamisessa ja paneutuivat hoitopäivän aikana aktiivisesti kuivaksi opetteluun lasten kanssa. Kuivaksi opettaminen koettiin niin tärkeäksi, että käytössä oli kekseliäitä keinoja tavoitteeseen pääsemiseksi. Yksi hoitaja käytti munakelloa hälyttämässä potalle, toinen lupasi lahjan onnistuneesta suorituksesta.

Erilaiset äännevirheet aiheuttivat huolta hoitajissa varsinkin, jos lapsi oli jo siirtymässä esikouluun eikä lapsi ollut saanut puheopetusta. Pienemmistä 2–5 -vuotiaista lapsista kokemus oli, että vanhemmat ja neuvolan seulontajärjestelmä tarttuvat puheongelmiin ajoissa. Esikouluun ja kouluun siirtyvien koulukypsyystta perhepäivähoitajat miettivät toisinaan vielä hoitosuhteen päätyttyäkin.

”Kyllä ne niinku jää tietenki vähän mietityttämää, että mitenkähän se niinku pärjää”

Pedagogiseen osaamiseen liittyy olennaisesti lapsen tasoisen toiminnan järjestäminen. Koulutus antaa valmiudet järjestää ja suunnitella toimintaa lapsen kehitystaso huomioon ottaen. Haastateltavat mainitsivat, että kun perhepäivähoidossa on eri-ikäisiä lapsia, nuoremmat ottavat mallia vanhemmista lapsista ja oppivat uusia asioita mallioppimisen avulla muita aikaisemmin. Osa perhepäivähoitajista otti huomioon vanhempien lasten tarpeet viemällä heidät kerran viikossa kerhoon ja tulemalla nuorempien lasten kanssa takaisin kotiin kerhon ajaksi. Näin vanhemmat lapset saivat erilaista aktiviteettia ja ikäistensä seuraa. Samanaikaisesti hoitaja pystyi antamaan kaiken huomionsa nuoremmille lapsille.

Kolmas tutkimuksessamme esille tullut perhepäivähoitajien voimavaroihin liittyvä ryhmä on **työkokemus**. Perhepäivähoitajien kokemat huolen tunteet olivat erilaisia työsuhteen pituuden mukaan. Työkokemuksen pituuden koettiin vaikuttavan siihen, kuinka helposti tai voimakkaasti huolta tunnettiin. Koetuista huolen hetkistä ja eteen tulleista ongelmatilanteista huolimatta tunne omien voimavarojen riittävydestä oli saanut perhepäivähoitajat pysymään ammatissaan. Työkokemuksen mukana toimiviksi muotoutuneet toimintamallit päivittäisine rutiineineen vahvistivat perhepäivähoitajan uskoa omiin taitoihin selvittää huolta herättäneet tilanteet.

”Tossa keinutuolissa on monesti keinuttu niitä suruja pois, että se on ilon keinu ja surun keinu.”

Työkokemuksen ansiosta perhepäivähoitajat kykenivät paremmin suhteuttamaan toiminnassaan ensisijaiset ja myöhemmin hoidettavat asiat. Työkokemuksen lisääntyessä kyky eritellä ja tunnistaa tilanteisiin vaikuttavia asioita kehittyi niin, että hän pystyi keskittymään senhetkiseen tekemiseen tuntematta laiminlyövänsä muita tehtäviään. Perhepäivähoitajat kokivat pystyvänsä muuttamaan toimintamallejaan, kun työkokemuksta kertyi. Myös rohkeus luottaa omaan intuitioon kasvoi työkokemuksen johdosta. Asioiden parempi suhteuttaminen kokemuksen vuoksi auttoi asettamaan asioita tärkeysjärjestykseen ja osallistumaan lapsen tilanteeseen paremmin.

Aluksi haastattelemamme perhepäivähoitajat kertoivat kokeneensa yleensä vähän huolta. Tähän arvioon he päätyivät joko vertaamalla omia kokemuksiaan esimerkiksi koulutustilaisuuksissa kuulemiinsa, toisten perhepäivähoitajien kokemuksiin tai tunteeseen, että omat voimavarat ovat riittävät asian selvittämiseen. **Asenteet** on voimavaroja kuvaavan neljännen ryhmän nimi. Tähän kategoriaan liitimme arviot omaan työhön suhtautumisesta sekä käsitykset erilaisista perheistä, jotka vaivatessaan vähensivät perhepäivähoitajien voimavaroja.

”Mitähän tuohon nyt ossais, tokihan niitä on vuosien varrella on niiku tullu tilanteita --, että kaikesta on selvitty kyllä ihan hyvin. Että ei sellaisia ei minun kohalle ole sellaista isompaa ongelmaa sattunut.”

Omaan työhön suhtautumisesta kertoo se, että varahoitosysteemi huoletti perhepäivähoitajia. Perhepäivähoitajat kokivat riittämättömyyttä tai jopa syyllisyyttä päivistä, jolloin lapset joutuivat varahoitoon. Tunnetta lisäsivät lasten ja vanhempien kommentit varahoidosta, kuinka vaihtuva hoitaja ja vieras hoitopaikka jännittävät etukäteen lapsia. Perhepäivähoitajat kokivat osittain rajoittaviksi työaika koskevat muutokset, joissa perhepäivähoitajien päivittäinen työaika lyheni.

”Tai saahan niitä ylitöitä, mut ku ei kehtaa niitä vappaana sitte, että muut kärsii sitte.”

Riittämättömyys ja oma jaksaminen olivat teemoja, jotka nousivat aineistosta useampaan otteeseen. Huoli lapsista saattoi vaivata hoitajaa myös työajan ulkopuolella. Perhepäivähoitajan huoli saattoi nousta jopa niin suureksi, että hoitaja koki fyysisiä oireita huolen ja stressin vuoksi.

”Sillo mulla alko itellä tulla - - oireita mä olin vasta niinkun totaa se oli vuojen sisällä ku minä alotin työt ni se oli niinku liian rankkaa mulle.”

”Viikonloputki mietin, että mitä ihmettä minä tämän lapsen kans teen, että tuota, miten minä tämän saisin purettua.”

Useimmissa haastatteluissa tuli ilmi perhepäivähoitajien huomiot muuttuvista perherakenteista. Ydinperheen sijaan on monikulttuurisia perheitä, yhden vanhemman

perheitä tai uusioperheitä. Perhepäivähoitajat olivat saattaneet huomata lapsen muuttuneen syrjäänvetäytyväksi tai toisaalta kokonaan välttelevänsä yksinoloa. Aiemmin vilkas lapsi saattoi muuttua hiljaiseksi tai kaivata jatkuvasti syliä. Perhepäivähoitajat kokivat voivansa keskustella lapsen asioista avoimesti huoltajien kanssa, silti muutokset lapsen käytöksessä aiheuttivat huolen heräämisen tunteita. Yleensä perhepäivähoitajan kokema huoli oli väistynyt, kun syy muutoksen taustalla oli selvinnyt.

”Ja sitte on sillai jos huomaa niinku lapsessa semmosta käytöksen poikkeavuutta ni sitte niinku silleen tarttuu helposti just että onko niinku jotaki tapahtunu.”

Omien asenteiden pohtiminen näytti tuovan perhepäivähoitajille uusia voimavaroja. Kun omat ennakkokäsitykset muuttuivat esimerkiksi perheisiin tutustuesssa, myös mahdollisuudet toimia lapsen ja perheen kanssa paranivat.

5.2 Omat toimintamahdollisuudet

Perhepäivähoitajan kokemukseen huolen heräämisestä liittyi tunne omista toimintamahdollisuuksista. Omiin toimintamahdollisuuksiin vaikuttivat saatavilla olevat ammatilliset tukiverkostot ja vanhempien kanssa tehtävä kasvatuskumppanuus. Kun tukiverkostoja oli tarjolla ja kun kasvatuskumppanuus oli toimiva, ei perhepäivähoitajalla syntynyt huolta tai kokemukset olivat huolen vyöhykkeistön mukaan ajateltuina pienen huolen tai harmaan vyöhykkeen alueilla. Kun huolta heräsi ja hoitaja tunsu tarvetta lisätukeen, kokivat haastattelemamme perhepäivähoitajat pääasiassa saavansa sitä helposti.

Tutkimuksessamme **ammattilliset tukiverkostot** näyttäytyivät perhepäivähoitajien työtä tukevinä ja voimavaraistavina asioina. Vaikka hoitajat totesivat työnsä luonteen olevan yksinäistä ja vastuullista, korostui etenkin päivähoitajien merkitys tukiverkkona voimakkaasti. Huolta herättävien tilanteiden keskellä päivähoitajien ohjaaja oli se, johon koettiin voitavan ottaa yhteyttä.

”No sitte ku minusta tuntuu että minä tarviisin apua ni ohjaaja minulla on hyvä ohjaaja ja hänelle soitan.”

Muutenkin ammatilliset verkostot näyttäytyvät voimavaroja ja toimintamahdollisuuksia lisäävinä asioina. Kukaan ei kokenut jäävänsä aivan yksin ja ilman tukea. Päivähoidonohjaajan lisäksi keskustelutukea ja asiantuntijatietoa saatiin neuvolasta, kiertävältä erityislastentarhanopettajalta ja hoitoperheen omilta tukiverkoilta, esimerkiksi avohuollon työntekijöiltä. Uusia toimintamahdollisuuksia luovina asioina pidettiin myös ohjauskäyntejä, työnohjausta ja koulutuksia. Alueella oli toteutettu tai parhaillaan käynnissä koulutuksia kasvatuskumppanuudesta ja huoli puheeksi -menetelmästä. Näiden koulutusten merkitys tuli haastatteluissa esille. Haastateltavat kokivat konkreettisten esimerkkien ja kokemusten vaihtamisen auttaneen itseä työssään ja tarjonneen uusia toimintamahdollisuuksia. Useampi perhepäivähoitaja kertoi haastattelussa uskaltautuvansa helpommin puhumaan huolen aiheista perheiden kanssa tai ottamaan yhteyttä tietoa saadakseen kiertävään erityislastentarhanopettajaan, neuvolaan tai päivähoidonohjaajaan koulutuksien jälkeen. Koulutukset olivat saaneet myös pohtimaan omia aiempia tilanteita ja miettimään, kuinka niissä toimisi nyt toisin.

Perhepäivähoitajat kokevat yhdeksi tukea antavaksi tahoksi omat henkilökohtaiset lähiverkostot. Omassa kodissaan perhepäivähoitajina toimivien merkittävänä tukena toimii oma perhe. Perhe koetaan tärkeäksi osaksi työtä, ovathan perheenjäsenet läsnä hoitolasten päivissä.

”Että eihän tätä vois tehdä kotona työtä jos ei ois ois niinku oma oma perheen tuki tässä työssä.”

Perheenjäsenten ja hoitolasten suhde on erityinen. Pitkään hoidossa olleista lapsista tulee tärkeitä myös keskenään, ja usein hoidon jälkeen suhde jatkuu. Myös yhteys perheisiin säilyy.

”Sitte ku on näitä pitkiä hoitosuhteita ollu ni se ei niinku päätykkään siihen että, että se hoito lopu. Että lapset haluaa tulla vieläki käymään kattelemassa on mikkää paikka muuttunu jos viis vuottaki ollu hoijossa ja sitte meidän perheenjäsenet sit on heille nii molemminpuolin nii tärkeitä sitte että et sit haluaa nii kun nähä, että todella niinku kaipaamaan jää.”

Toisena tutkimuksessamme esiin tulleen omia toimintamahdollisuuksia kuvaavana luokkana on **kasvatuskumppanuus**. Siihen liittyvät yhteistyö vanhempien ja perheiden

kanssa sekä vanhemmuuden tukeminen. Yhteistyö perheiden kanssa koettiin tärkeimmäksi osaksi kasvatuskumppanuutta. Perhepäivähoitajat totesivat, että tutustuminen ja luottamuksen saavuttaminen perheen vanhempien kanssa, keskustelut ja kommunikointi päivähoitoon tullessa ja lähtiessä takasivat toimivan kasvatuskumppanuuden. Haastateltavat kokivat voivansa toimia sitä paremmin lapsen ja perheen hyväksi, mitä vakaampi yhteistyö vanhempien kanssa on.

”Että menneehä aina aikaa että tutustuu vanhempiki ja se luottamus tulee sitte molemminpuolinen ku siihen se perustuu kaikki kuitenkin siihen luottamukseen.”

Yhteistyön merkitystä kuvaa esimerkki siitä, kuinka perhepäivähoitaja ja äiti yhdessä etsivät syytä hoitolapsen äkilliseen haluttomuuteen tulla hoitoon. Tilanteen alussa epävarmuus omasta osaamisesta herätti huolen perhepäivähoitajassa.

”Sellainen yks tilanne oli tietenki ku toi lapsi ilimotti, että hän ei. Tai äiti ilimotti, että nyt tämä ei halua tulla hoitoon. Sitä piti niinku, se oli kyllä semmonen varmaan, joka loppuiäksi jäi mieleen, että sitä rupes miettimään niitä syitä, että mikä voi olla syynä.”

Syy lapsen haluttomuuteen tulla hoitoon selvisi, ja sen aiheuttaja poistui. Ratkaisevina tekijöinä olivat toimiva suhde äidin kanssa ja se, että perhepäivähoitaja ja äiti kykenivät avoimesti keskustelemalla löytämään syyn ja ratkaisun hankalalle tilanteelle.

Haastattelussa perhepäivähoitajat olivat huolestuneita myös hoitoperheiden ja vanhempien jaksamisesta. Vanhemmuuden tukeminen koettiin yhdeksi osaksi kasvatuskumppanuutta. Jos huolta vanhempien jaksamisesta koettiin, saattoivat perhepäivähoitajat venyttää päiviään tarjoten vanhemmille omaa aikaa esimerkiksi uimahallikäyntiä tai kaupassa käyntiä varten. Eräs perhepäivähoitaja järjesti yksinäiselle äidille seuraa toisesta äidistä. Näillä ja monilla muillakin tavoilla perhepäivähoitajat voimavaraistivat vanhempia ja tukivat heidän vanhemmuuttaan.

”Että niinku se äitin jaksaminen kans, ni siitä niinku kannan joskus huolta sitte että miten vanhemmat jaksaa.”

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvailla koillismaalaisten perhepäivähoitajien kokemuksia huolen heräämisestä. Tutkimuksessamme kokemus huolen heräämisestä näyttäytyy subjektiivisena ja se riippuu työntekijän omista voimavaroista ja omista toimintamahdollisuuksista. Havaitimme tutkimustuloksemme olevan samankaltainen Erikssonin ja Arnkilin huolen vyöhyke -teorian kanssa. He kuvaavat huolen heräämisen kokemuksen riippuvan työntekijän intuitiivisesta kuvasta lapsen tilanteesta, hänen omista käytössä olevista resursseistaan sekä perheen ja ammatillisen verkoston tarjoamista resursseista. Eriksson ja Arnkil jakavat huolen kokemisen kognitiiviseen, emotionaaliseen ja moraaliseen elementtiin. Kognitiivisen elementin laatuun vaikuttavat työntekijän koulutustausta, työhistorian ja elämän kokemukset. (Eriksson & Arnkil 2009, 21–22) Opinnäytetyössämme luokittelemme vastaavat elementit eettiseksi osaamiseksi, pedagogiseksi osaamiseksi, työkokemukseksi ja asenteiksi. Emotionaalinen elementti koostuu Erikssonin ja Arnkilin teoriassa työntekijän ja asiakasperheen välisestä vuorovaikutuksesta ja tunteesta (Eriksson & Arnkil 2009, 21–22). Tutkimuksessamme sama näyttäytyy kasvatuskumppanuutena. Moraalinen elementti taas syntyy työntekijän käsityksestä siitä, millaisena hän pitää omaa rooliaan ja mitä asioita hän pitää itseään velvoittavina. (Eriksson & Arnkil 2009, 21–22.) Tätä tutkimuksessamme käsitellään eettisen osaamisen ja asenteiden kohdalla.

Tutkimuksemme kannalta merkittäviä ovat Sanna Parrilan tutkimukset perhepäivähoidon laadusta ja kehittämisestä. Sanna Parrilan (2002) ”Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää, näkökulmia perhepäivähoidon laatuun ja sen kehittämiseen” onkin alan ensimmäinen väitöskirjatasoinen teos. Parrila tarkasteli tutkimuksessaan perhepäivähoitohenkilöstön ja vanhempien käsityksiä perhepäivähoidosta ja sen laadusta. Tutkimustulostemme näyttävät tuovan samankaltaisia aiheita, kun haastattelimme perhepäivähoitajia huolen heräämisestä.

Omat voimavarat jakautuvat tutkimuksessamme eettiseen osaamiseen, pedagogiseen osaamiseen, työkokemukseen ja asenteisiin. Oma osaaminen näyttääkin olevan

merkittävä siltä kannalta, tuntee perhepäivähoitaja huolta työtilanteissa. Oman osaamisen suhteen perhepäivähoitajat pohtivat etenkin toimintaansa lapsiryhmässä, jossa oli eri-ikäisiä ja eritasoisia lapsia, sekä omia voimavarojaan ja mahdollisuuksiaan toimia työssään tasapuolisesti. Parrilan tutkimuksessa sekä lasten että hoitajan näkökulmasta tasapainoisena pidettiin perhepäivähoitoryhmää, jossa on sekä isoja että pieniä lapsia. Ryhmän tulisi kuitenkin muodostua ikärakenteeltaan sellaiseksi, jossa lasten yhteisleikit ja kaverisuhteet ovat mahdollisia. Ikärakenteen sopivuus koettiin osittain tärkeämmäksi kuin lapsiryhmän koko. (Parrila 2002, 131). Tämä tuli ilmi myös omassa tutkimuksessamme. Perhepäivähoitajat olivat huolissaan kyvystään tarjota kullekin hoitolapselle ikätasonsa mukaista toimintaa. Lisäksi huolta aiheutti se, että eri-ikäiset hoitolapset eivät aina löytäneet yhteistä leikkiä.

Työkokemus on merkittävä voimavara perhepäivähoidossa. Haastateltavat olivat kokeneet huolen heräämiseen liittyvät tilanteet työuransa alussa nykyistä voimakkaammin ja vaikeampina. Kriisitilanteet olivat saattaneet tuntua jopa fyysisinä oireina perhepäivähoitajissa. Lisäksi asiat olivat vaivanneet ja olleet mielessä alati myös vapaa-ajalla. Työkokemuksen merkitystä selittää Patricia Bennerin teoria ammatillisesta kasvusta. Teoria työntekijän ammatillisen kasvun vaiheista selittää työntekijän toimintavalmiuksien kehittyvän viidessä vaiheessa: aloittelija, edistynyt aloittelija, pätevä, taitava ja asiantuntija. (Benner 1989, 33–44.) Aloittelijalle tunnusomaista on aiemman työkokemuksen puuttuminen, eikä hänellä ole vielä kokemusta erilaisista työssä kohdattavista tilanteista. Työkokemuksen lisääntyessä kyky eritellä ja tunnistaa tilanteisiin vaikuttavia asioita kehittyy, ja myöhemmin kokemuksen turvin pystyy jo muuttamaan toimintamallejaan tilanteiden vaatimalla tavalla, myös usko ja rohkeus kasvavat työkokemuksesta. Saavuttaessaan niin kutsutun taitavan työntekijän vaiheen hän pystyy asettamaan tilanteeseen liittyvät seikat tärkeysjärjestykseen ja osallistumaan asiakkaan ja tämän perheen tilanteeseen paremmin. Asiantuntija vaiheessa pystyy neuvomaan tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti muita. Työkokemuksen ansiosta työntekijä kykenee myös irtautumaan ennakkokäsitteistään ja -odotuksistaan, kun hän haastaa ne, muuttaa niitä ja osoittaa ne vääriksi (Heidegger 1962; Gadamer 1970 kuten viitattu Benner 1984, 3). Tutkimuksessamme perhepäivähoitajat olivat huomanneet omien asenteiden vaikuttavan yhteistyöhön vanhempien kanssa ja uusien voimavarojen

ja toimintamahdollisuuksien kertymisen ennakko-olettamusten karistessa. Huolen heräämisen kokemuksiinkin työkokemuksella näyttäisi siis olevan merkitystä, myös omaan työhön suhtautumiseen ja asenteisiin. Työssä eteen tulleet huolen aiheet pystyttiin rohkeammin kohtaamaan ja ratkomaan tässä ja nyt, eivätkä ne jääneet vaivaamaan niin paljon vapaa-ajalle, jolloin omat voimavarat koettiin riittäviksi. (Benner 1989, 33–44; Benner, Chesla & Tanner 1995, 58–63.)

Yhdeksi merkittäväksi kehittämisaiheeksi perhepäivähoidossa nousi tutkimuksessamme varahoitosysteemi. Varahoito esiintyi jo vuonna 2002 Parrilan tutkimuksessa keskeisenä perhepäivähoidon kehittämiskohteena (Parrila 2002, 130). Nyt kymmenen vuotta Parrilan tutkimuksen jälkeen varahoito tuntuu edelleen herättävän huolta niin lapsissa, vanhemmissa kuin perhepäivähoitajissa. Sosiaali- ja terveysministeriön PERHO-kehittämishankkeessa tehdyssä kyselyssä lasten vanhemmat pitivät tärkeänä sitä, että varahoitopaikka ja sen henkilöstö ovat lapselle entuudestaan tuttuja. (Alila 2006, 93). Parrilan (2007, 13) toimittamassa Perhepäivähoidon kehittämishaasteita julkaisussa Parrila tuo esille perhepäivähoidon kehittämishaasteina muun muassa varahoidon toimivuuden, hoitajien koulutuksen, perhepäivähoidon saatavuuden sekä perhepäivähoitajien palkkauksen ja työolot. Kun haastattelimme perhepäivähoitajia huolen heräämisestä, nousivat puheenaiheiksi samankaltaiset teemat.

Omat toimintamahdollisuudet jakautuvat tutkimuksessamme ammatillisiin tukiverkostoihin ja kasvatuskumppanuuteen. Ammatilliset tukiverkostot ovatkin perhepäivähoitajille tärkeitä toimintamahdollisuuksia luovia tahoja. Myös Parrilan (2002) mukaan perhepäivähoitajat kaipaavat työyhteisöä ja verkostoja. Työyhteisön puute tuntui Parrilan tutkimuksen perhepäivähoitajista erityisen raskaalta silloin, kun lasten tai vanhempien kanssa esiintyy ongelmia. Perhepäivähoitajat kaipasivat keskustelukumppania, jonka kanssa voisi jakaa työhön kuuluvat ilot ja surut. (Parrila 2002, 137.) Omassa tutkimuksessamme perhepäivähoitajat turvautuivat vastaavissa tilanteissa päivähoidon ohjaajaan tai tuntemiinsa toisiin perhepäivähoitajiin. Tutkimuksemme perhepäivähoitajat olivat pääosin tyytyväisiä saamaansa keskustelutukeen. Aihepiiristä kirjoittaa myös Anne Kerälä Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnalle tekemässään kandidaatin opinnäytetyössä (2012)

Tutkimus on nimeltään "Lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyön kartoitus Kuusamo–Posio–Taivalkoski-alueella". Aihe liittyy siis läheisesti myös omaan tutkimukseemme, ja myös Kerälän työ liittyi Lapsen hyvä arki -hankkeeseen. Tutkimuksen tarkempi tarkoitus oli selvittää yhteistyömuotojen nykytilaa, haasteita ja kehittämismahdollisuuksia. Kuten omassa tutkimuksessammekin, Kerälän työn tarkoituksena oli kvalitatiivisella menetelmällä tuoda esille tutkittavien eli muun muassa päivähoiton henkilöstön omia kokemuksia ja näkökulmia yhteistyöstä. Kerälän tutkimuksessa tärkeimmäksi kehittämisalueeksi nousivat säännölliset moniammatilliset palaverit, joissa asianosaiset saavat ajankohtaista tietoa, ja samalla moniammatillisen yhteistyön vahvistaminen. Yhteistyön tärkeys tuli kuitenkin omassa tutkimuksessammekin vahvasti esille. Kummassakin tutkimuksessa perhepäivähoitajat pitivät tärkeänä perhepäivähoidon ohjaajan tukea.

Perhepäivähoitajien yhteistyö perheiden kanssa on merkittävä huolen heräämisen kannalta. Toimiva kasvatuskumppanuus takaa paremmat mahdollisuudet toimia lapsen ja perheen hyväksi sekä reagoida huolta herättäviin tilanteisiin. Yhtenä kasvatuskumppanuuden kuvaajana on Junkkarin rakentama voimavaranäkökulma. Voimavaralähtöisessä kasvatuskumppanuudessa tavoitetaan perheen vahvuudet ja etsitään perhettä vahvistavia voimavaroja. Yhteinen huomio kasvatuskumppanuudessa kiinnitetään perheiden tarpeisiin ja toiveisiin kasvatusasioissa, jolloin kasvatuskeskustelun keskeinen tavoite on auttaa perhettä toimimaan vahvempana arjessa. Voimavarainen näkökulma mahdollistaa perheen ja päivähoiton dialogin ja vanhempien osallistumisen, jonka avulla päivähoitokasvatusta voidaan kehittää jokaisen yksittäisen lapsen kasvun tarpeiden mukaisesti. (Hujala, Junkkari & Mattila 2006, hakupäivä 10.8.2012) Haastattelemamme perhepäivähoitajat kokivat tärkeäksi osaksi kasvatuskumppanuutta vanhemmuuden tukemisen. He halusivat venyttää omaa työpäiväänsä vanhempien jaksamista tukeakseen ja selkeästi toiminnallaan voimavaraistivat vanhempia muun muassa ystävystyttämällä yksinäiset äidit keskenään. Haastateltavilla perhepäivähoitajilla on käytössä mielestämme voimavaralähtöinen kasvatuskumppanuus.

7 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Kvalitatiivista tutkimusta tehtäessä on kokoajan muistettava huomioida luotettavuus ja tutkimuksen kattavuus. Tutkijan on pohdittava omia toimintatapojaan ja valintojaan esimerkiksi kysymyksiensä laadinnassa ja ohjaavuudessa. Opinnäytetyössämme huomioimme tämän tekemällä teemarungon teorian pohjalta. Saimme tästä teemarungosta ja ennakkoon käydystä pohdinnoista tukea siihen, että kaikki haastattelut olivat samankaltaisia, tasa-arvoisia ja teemojen mukaisia.

Tutkimuksen arvioitavuus käsittää sitä, että lukijan on helppo seurata tutkijan päätelmiä ja tulkintoja tutkimusaineistoa käsitellessään. Tärkeää on, että tutkimustulokset ja niihin pääsy on esitetty selkeästi ja vaiheet on kirjattu tarkasti. (Eskola & Suoranta 1996, 164–171; Tuomi & Sarajärvi 2002, 138.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei voi aina käyttää perinteisiä luotettavuuden ja pätevyuden arviointeja, sillä voidaan ajatella, että kaikki ihmisiä koskevat asiat ovat ainutlaatuisia eikä toistettavuus sinänsä ole mahdollista samalla tavalla kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa, kuitenkin tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys on jollain tavalla pystyttävä arvioimaan. Ydinasioita laadullisen tutkimuksen kohdalla ovat esimerkiksi henkilöiden, paikkojen ja tapahtumien mahdollisimman tarkka kuvaus sekä tutkimuksen vaiheiden tarkka selostus. (Hirsjärvi ym. 2010, 232.)

Tässä opinnäytetyössä luotettavuutta tuo haastattelujen litteroiminen sanatarkasti ja haastateltavien suorien lainausten käyttö analyysissä. Luotettavuuteen vaikuttaa myös se että aineistoja kuunteli ja käsitteli kolme tutkijaa, jolloin syntyi mahdollisuus keskustella ja reflektoida päätelmiä yhdessä. Keskustelimme myös ennakkokäsityksistämme ja niiden vaikutuksesta tulosten käsittelyyn. Esimerkiksi alkuun huolilähtöisestä katsantotavasta irtautuminen vaati yhteistä reflektointia.

Tutkimuksessamme kerromme myös olosuhteista ja paikoista, joissa aineistot kerättiin siinä laajuudessa, kun se on mahdollista vaarantamatta haastateltavien anonymiteettiä. Koska tutkimuksemme on luonteeltaan kvalitatiivinen ja tutkimuksen kohteena ovat yksilölliset kokemukset, tutkimustulosten sovellettavuus muihin vastaaviin tilanteisiin

ei ole suoraviivaista. Kerromme tarkasti tutkimuksen eri vaiheet ja kuinka analyysi on suoritettu, myös tulkinnat ja johtopäätökset esitämme perusteluiden kautta, jotta lukijalle avautuu mahdollisuus ottaa kantaa tutkimustulosten soveltamiseen.

8 TUTKIMUKSEN EETTISYYS

Opinnäytetyötä tehtäessä olemme tietoisia yleisistä tutkimuseettisistä ohjeista (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002, hakupäivä 25.1.2012) ja oman tieteenalan – sosiaalialan ammattieettisistä ohjeista (Talentia 2005, hakupäivä 25.1.2012). Toimimme tutkimusta tehdessä näiden ohjeiden ja hyvien tutkimuskäytäntöjen mukaisesti.

Tutkimuksen kohdistuessa ihmisiin, on erityisen tärkeää selvittää millaista tietoa tutkimukseen osallistuville annetaan, miten heidän suostumuksensa hankitaan ja mitä riskejä heidän osallistumiseensa voi sisältyä. Tutkimukseen osallistuvilla on oikeus pysyä anonymieinä ja saada kaikki tarvittava tieto tutkimuksen käytöstä ennen haastattelua. Niinpä informoimme haastateltavia opinnäytetyömme tarkoituksesta ja julkaisusta sekä pyysimme tarvittavat suostumukset haastattelujen nauhoittamiseen. Huomioimme myös mahdollisten arkojen aiheiden käsittelyssä salassapitoon liittyvät asiat raportoimalla tuloksista anonymiteetti huomioiden. Aineiston käsittelyssä seurasimme Oulun seudun ammattikorkeakoulun käytänteitä eli aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua asianmukaisella tavalla, mutta säilytetään kuitenkin turvallisesti riittävän kauan, jos osallistuvien etu sitä vaatii.

Pyrimme opinnäytetyössämme luottamuksellisuuteen, oikeudenmukaisuuteen ja eettisyyden tarkastelemiseen pitkin tutkimuksen kulkua. Opinnäytetyötämme varten haimme tutkimusluvut asianosaisilta kunnilta, Lapsen hyvä arki hanke 2:lta ja Oulun seudun ammattikorkeakoululta.

9 POHDINTA

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvailla perhepäivähoitajien kokemuksia huolen heräämisestä. Teemahaastattelu toimi hyvänä aineistonkeruumenetelmänä tässä tutkimuksessa. Kun mietimme, millä tavoin muuttaisimme opinnäytetyöprosessiamme, olisi avoin haastattelu voinut olla vaihtoehto. Teemahaastattelu oli kuitenkin hyvä valinta, sillä ajoittain perhepäivähoitajat kaipasivat tukea haastattelun etenemiseksi. Haastattelimme neljää perhepäivähoitajaa, joilta saimme vastauksen tutkimuskysymykseemme: Millaisia kokemuksia perhepäivähoitajilla on huolen heräämisestä?

Huolen herääminen on henkilökohtainen kokemus siitä, kuinka hyvin perhepäivähoitaja kokee voivansa vastata lapsen tarpeisiin erilaisissa tilanteissa, lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyviin tai lapsen ympäristön asettamiin haasteisiin. Kun omista voimavaroista (koulutuksesta ja tietoperustasta) on ammennettavissa erilaisia tapoja toimia erilaisten lapsiryhmien ja ikätasojen mukaisesti ja kun tunne omista toimintamahdollisuuksista (ammattillisesta tuesta ja kasvatuskumppanuuden kautta tehdystä yhteistyöstä) on vakaa, ei varhaiskasvattajalla synny tunnetta huolen heräämisestä.

Huolen herääminen riippuu siis työntekijästä itsestä. Toisella voimavarat ja toimintamahdollisuudet ovat suuremmat koulutuksen tai työkokemuksen ja erilaisen taustatuen ansiosta kuin toisella. Kun huoli herää, on työntekijä todennut omat voimavaransa ja toimintamahdollisuutensa riittämättömiksi ja hänelle on itselle tullut tunne riittämättömydestä ja lisätuentarpeesta. Huoli on suurempaa, mitä enemmän työntekijä kokee tarvitsevansa lisätukea, kuten Arnkil ja Eriksson (2009) teoriassaan huolen vyöhykkeistä toteavat.

Arnkil ja Erikssonin (2009) huolen vyöhykkeiden teorian elementit näyttäytyivät tutkimuksemme tuloksissa. Huoli koettiin voimakkaampana, jos omat voimavarat ja toimintamahdollisuudet olivat ehtymässä ja hoitajalle syntyi lisätuen tarve.

Tutkimuksemme perusteella voisikin huolen heräämistä kuvata prosessina, jossa tunne tuentarpeesta johtaa huolen heräämiseen. Kuvio 1 havainnollistaa tätä prosessia.



KUVIO 1. Huolen heräämisen prosessi.

Kun tunnetta tuentarpeesta ei syntynyt, omat voimavarat ja toimintamahdollisuudet riittivät selviytymään niin isoista kuin pienistä kysymyksistä, joita lasten ja perheiden kanssa syntyi. Merkittävää oli, että kokemukset olivat subjektiivisia. Toisella haastateltavalla saattoi olla hurjiakin kertomuksia työuransa varrelta ilman huolen tunnetta. Toisella useat tilanteet työuran aikana olivat herättäneet huolta.

Haastatteluissa tuli esille perhepäivähoitajien työkokemuksen merkitys huolen heräämiselle. Työuran alussa moni hoitaja oli kokenut tilanteita, joissa jopa omat voimavarat olivat ehtyneet niin, että olivat kokeneet itsessään fyysisiä oireita tilanteiden vuoksi. Kun taas pitkän uran viimeisimmiltä vuosilta monella oli tunne, ettei ollut kokenut huolia. Voisiko syynä olla työkokemuksen ja aiempien tilanteiden tuoman kokemuksen antamat voimavarat? Varmasti myös nykyinen työnohjaus ja ammatillisen tuen saatavuus selittää asiaa. Olisi kuitenkin hyödyttävää ottaa huomioon saamamme tulos perhepäivähoitajien alkukoulutuksessa. Mietimme, olisiko uuden perhepäivähoitajan mahdollista saada alkutaipaleelleen esimerkiksi kokeneemman työntekijän mentorointia?

Alueella meneillään olevien kasvatuskumppanuus ja huoli puheeksi -koulutusten merkitys tuli haastatteluissa esille. Kaikki kokivat konkreettisten esimerkkien ja kokemusten vaihtamisen auttaneen itseä työssään. Perhepäivähoitajat kertoivat uskaltautuvansa nyt helpommin puhumaan huolen aiheista perheiden kanssa tai ottamaan yhteyttä tietoa saadakseen kiertävään erityislastentarhanopettajaan, neuvolaan

tai päivähoidonohjaajaan. Koulutukset olivat saaneet myös pohtimaan omia aiempia tilanteita ja miettimään kuinka niissä toimisi nyt toisin.

Tulevina varhaiskasvattajina perhepäivähoidon kehittäminen huolen heräämisen kautta antaa itsellemekin tietoa siitä, millaisiin asioihin on hyvä kiinnittää huomiota lasten kanssa toimittaessa. Oman ammatillisuuden ja pedagogisen osaamisen yhteys huolen heräämiseen, samoin kuin tukiverkoston toimivuuden merkittävyys, antaa tietoa kehittää myös omaa työympäristöään jatkossa. Tulevina sosionomeina voimme mahdollisesti toimia myös päivähoidonohjaajina, jolloin käsitys siitä, mitkä asiat juuri perhepäivähoitajien työssä ovat kehitettäviä asioita, on hyödyllistä. Tärkeää on, että hoitajilla on käytössä riittävät voimavarat ja toimintamahdollisuudet. Hoidossa olevien lasten on hyvä olla, kun heidän tarpeisiinsa on vastaamassa osaava henkilö, jolla on kannattelevat tukiverkostot.

Perhepäivähoitajien tilanne Koillismaalla näyttäytyi tutkimuksessa kohtuullisen hyvänä. Käytännöntyö ja arjen päätöksenteko on perhepäivähoitajalla itsenäistä. Perhepäivähoitajien päivittäinen työ kuvataan usein yksinäiseksi työksi, mutta parhaimmillaan perhepäivähoitajakin tuntee olevansa osa verkostoa, josta tietoa ja tukea saa pyydettyä. Päivähoidonohjaajan säännölliset yhteydenotot takaavat jatkuvan kontaktin ja väylän kysyä arjessa eteen tulleista asioista. Myös ohjauskokoukset, joissa pääsee keskustelemaan ja jakamaan tietoa toisten perhepäivähoitajien kanssa, vaikuttavat yleisesti tunteeseen, että ammattiverkostoja on riittävästi. Verkostojen hyödyntäminen on kuitenkin yksilöllistä ja kokemus niiden saavutettavuudesta subjektiivista. Samalla alueella työskentelevät perhepäivähoitajat kokivat tuen saannin samoista tahoista erilaisena.

Päivähoidonohjaajan, muiden hoitajien, neuvolan sekä kiertävän erityislastentarhanopettajan hyvä yhteistyö tulisi luoda perhepäivähoitajalle tunne siitä, ettei tee työtään yksin. Voimavarojen eli ammatillisuuden ja pedagogisen osaamisen taustalla on kouluttaminen ja työnohjaus, jonka tarpeellisuuden ja tarjonnan tiedostaminen perhepäivähoidon tiimissä on tärkeää. Kun esimerkiksi työntekijä tuntee lapsen kehityksen ja kasvun teorian hän kykenee huomioimaan erilaisia tarpeita eri ikätasolla oleville lapsille. Perhepäivähoidossa lapsen oppiminen liittyy aina kiinteästi

perhepäiväkodin arkipäivän toimintoihin. Eri-ikäisille lapsille on monia luonnollisia, usein toistuvia tilanteita oppimiseen ihan arkisissa yhteisissä ruokailu-, ulkoilu- ja leikkiuokioissa. Myös lapsesta ja perheestä tehdyt havainnot on helpompi ottaa puheeksi ja reagoida kun perhepäivähoitaja tuntee sosiaali- ja terveysalan keskeiset arvot ja periaatteet.

Elämän kunnioittaminen, ihmisarvon mukainen kohtelu, itsemääräämisoikeus, oikeudenmukaisuus, tasa-arvo ja vastuullisuus ovat myös perhepäivähoidon eettisten periaatteiden ja perhepäivähoitajan työn perusta. Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon perusteissa (Opetushallitus 2006, 46) on kuvattu perhepäivähoitajan ammattitaitoa. Kuvauksen mukaan työ perustuu omaksuttuihin kestäviin arvoihin ja periaatteisiin. Perhepäivähoitajan työn tulisi olla lapsilähtöistä niin, että lapsi perheineen tulee kaikissa tilanteissa kuulluksi. Perhepäivähoitaja tarvitsee työssään varhaiskasvatuksen, lapsen hoidon ja huolenpidon tietouden lisäksi kulttuurien tuntemusta sekä kasvatukseen ja hoitoon liittyvän palvelujärjestelmän ja tukitoimien tuntemusta. Perhepäivähoitaja ohjaa lapsen kasvua leikin ja toiminnan avulla ikä- ja kehitystason mukaisesti. Lapsen tarvitseman hoivan ja huolenpidon lisäksi perhepäivähoitaja huolehtii monipuolisesta ravinnosta, lapsen tarvitsemasta levosta, liikunnasta ja säännöllisestä päivärytmistä. Perhepäivähoitaja tukee vanhempia heidän kasvatustehtävässään ja ohjaa tarvittaessa heitä erilaisiin tukipalveluihin. Haastatteluissa perhepäivähoitajat toivat keskusteluun kaikki nämä osa-alueet.

Ammatillisen kasvun prosessin teoria kuvaa ammatillista kasvua yksilön valmiuksien ja erilaisten ammatillisten kykyjen kehittymisenä ja muuntumisena, siihen liittyvän tiedot, taidot ja asenteet sekä usko ja rohkeus. Ammatti-identiteetin muodostumisessa edellytyksenä ovat riittävät ammatilliset tiedot ja taidot, riittävä motivaatio työhön ja oppimiseen sekä oman ammatin arvostaminen. Huomasimmekin haastatteluissa, että omat asenteet esimerkiksi omaan työhön suhtautuminen vaikuttivat omiin voimavaroihin toimia työn asettamisessa uusissa tilanteissa. Omaan työhön suhtautuminen käsitti tutkimuksessamme muun muassa teemat oman jaksamisen huolehtimisesta, työajasta kiinnipitämisestä ja varahoitosysteemistä johtuvista kysymyksistä.

Asenteiden merkitys ammatillisessa kasvussa kuvataan teoriassa tietojen taitojen ja asenteiden yhdistymisenä sopivalla tavalla. Omassa tutkimuksessamme havaitsimme

samankaltaista prosessia myös huolen heräämisen ja työntekijän kokemusten takana. Tiedollisia elementtejä omien voimavarojen takana olivat eettinen osaaminen, pedagoginen osaaminen. Taidollisina elementteinä nähdään työkokemuksen tuomat toimintavalmiudet. Ja taulukostamme löytyvät myös asenteet.

Myös kehitettävää löytyy Koillismaan alueella. Työntekijän omat asenteet esimerkiksi työnteosta – siitä millaisia joustoja haluaa tehdä perheitä tukeakseen, kuinka huolehtia omasta jaksamisesta – ovat omien voimavarojen kannalta merkityksellisiä. Haastatteluissa heräsikin keskustelua esimerkiksi varahoitosysteemistä ja oman jaksamisen venyttämisestä välttääkseen lasten siirtämistä varahoitoon. Perheiden palaute varahoidossa olon vuoksi lapsissa näkyvästä stressistä, aiheutti jopa syyllisyyttä perhepäivähoitajissa omasta sairastamisesta tai lomailusta. Tällaiseen epävarmuuteen olisi hyvä tarttua esimerkiksi ohjauspalavereissa ja tutkia sen toteuttamista alueella.

Lapsen hyvä arki -hanke haluaa kehittää Koillismaan alueella lapsuuden eri elinympäristöjen toimintaa, ja parantaa alueen moniammatillista työskentelyä. Hanke kokee tärkeänä osana kehittämistään opinnäytetyötutkimuksien tukemisen. Niiden kautta se saa ensiarvoisen tärkeää tutkimustietoa laajemmin aihepiireistä. Hankkeen kautta toteutettuna monet aihepiirit jäisivät vähemmälle tutkimiselle. Opinnäytetyömme tuokin esille perhepäivähoitajien näkökulman, jota hanke aikoo hyödyntää Koillismaalla. Huolen herääminen perhepäivähoitajan työssä nähdään osana laajempaa konseptia lapsuuden eri elinympäristöjen kehittämisessä, syrjäytymisen ehkäisyssä, varhaisentuen yhteistyökäytänteiden kehittämisessä sekä moniammatillisen työn parantamisessa.

Hankkeen projektipäällikkö Aira Vähärautio pitää opinnäytetöiden merkitystä yhteistyötahoina hankkeelle merkittävänä, niitä tukemalla hanke pystyy ylläpitämään useita kehittämisteemoja. Opinnäytetyöt tuovat tutkimuksellista tietoa eri kehittämisryhmille ja ne ovat arvokas lisä ja näkökulma hankkeessa tehdyille työlle. Opinnäytetyöt tuovat hankkeen ulkopuolista tutkimustietoa ja auttavat kiinnittämään huomiota asioihin eri näkökulmista. Vähärautio pitää hankkeelle tehtyjen opinnäytetöiden vaikuttavuutta suurena. Opinnäytetyöt tulevat esille hankkeen internet-sivuille ja sieltä luettaviksi pdf-tiedostoina. Opinnäytetyöt toimitetaan alueen

kehittämistiimeille ja opiskelijat tulevat mahdollisuuksien mukaan esittelemään tuloksiaan. Näemme, että meidänkin tutkimuksestamme voivat kehittämistiimit saada arvokasta tietoa. **Kehittämisideoina** opinnäytetyöstämme nousevat ainakin aloittelevan perhepäivähoitajan mentorointi ja varahoitosysteemin nostattamien kysymysten ja huolien esille nostaminen ohjauskokouksissa. Erityisen hyvinä pidetyt koulutukset ovat myös sellaisia, joita kannattaa alueella edelleenkin järjestää.

Opinnäytetyömme toi vastauksia siihen millaisia kokemuksia perhepäivähoitajilla on huolen heräämisestä. Olisi mielenkiintoista lähteä laajentamaan tutkimusta ja kartoittaa aihetta laajemmin esimerkiksi kuinka huolen herääminen koetaan ennen ja jälkeen koulutuksien. Nythän haastatteluissa tuli esiin koulutusten antamat uudenlaiset tavat toimia. Haastattelut toivat paljon uutta näkökulmaa; esimerkiksi monet huolen aiheet olivat sellaisia, etteivät ne olisi välttämättä vielä itsellä tulleet mieleen mahdollisina vastaantulevina tilanteita. Opinnäytetyötä tehdessä tuli siis pohdittua jo ennen työelämään siirtymistä, mitä minä itse tekisin vastaavassa tilanteessa ja miten reagoisin.

Henkilökohtaisena tavoitteenamme oli syventää osaamistamme sosionomin kompetenssien osa-alueilla, joita ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen, yhteiskunnallinen analyysitaito sekä yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Tutkimuksen teko vahvisti osaamistamme perhepäivähoidosta ja yleisemmin varhaiskasvatuksesta. Päivähoito-oikeus on subjektiivinen ja perheen toive lapsen hoitopaikasta tulisi huomioida, myös varahoitoa suunniteltaessa. Huolen heräämisprosessin ymmärtäminen on merkittävää sosionomin ja varhaiskasvattajan työssä. Mahdollisuudet ja voimavarat huomioiden osaamme tulevina sosionomeina reagoida työssä eteen tuleviin tilanteisiin. Osaamme tarvittaessa arvioida asiakkaan palvelutarpeen ja ohjata palveluihin, jossa sekä lapsi että perhe saavat tarvittavan tuen. Haastatteluissa tuli esille moniammatillisen yhteistyön toimimisen tärkeys. Saimme tutkimuksen teon yhteydessä monipuolisen kuvan varhaiskasvatukseen liittyvistä monista ammattilaisista.

Tutkimuksen teko opetti meille paljon. Pääsimme perehtymään perhepäivähoitajan työhön, osa-alue, joka muutoin olisi saattanut jäädä vieraammaksi. Tutustuimme laajasti varhaiskasvatuksen teoriaan ja saimme paljon uutta tietoa, jota voimme hyödyntää

tulevassa työssämme. Lisäksi tutkimuksen teon menetelmät ja tutkimuksen kirjoittaminen tuli uudella tavalla tutuksi. Tutkimuksen tekeminen olikin mielenkiintoista, vaikkakin välillä haasteellista aikataulujen sovittamiseksi kolmen tutkijan kesken. Haastattelumatka Koillismaalle yöpymisineen vaati myös kolmen perheellisen tutkijan perheiltä joustoa ja erityisjärjestelyjä. Erityisesti koimme haastattelemisen todella antoisaksi, sitä kautta pääsimme tapaamaan varhaiskasvatusalan ammattilaisia. Saimme paljon ajattelemisen aihetta haastatteluista, josta on varmasti hyötyä meille tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Alila, K. 2007. Perhepäivähoidon ryhmäkoko ja varahoito- mitä ongelmia, mitä ratkaisuja. Teoksessa Parrila (toim.) Perhepäivähoidon kehittämishaasteita. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen selvityksiä 2006:17. Helsinki. Hakupäivä 19.8.2012.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3771.pdf

Annala, A. & Kurunsaari, T. 2009. Mitä kuuluu perhepäivähoitajalle? : Millaista tukea tämän päivän perhepäivähoitaja kaipaa työssään. Vaasan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Asetus lasten päivähoitosta 31.5.1990/490.

Benner P. From Novice to Expert. Addison-Wesley Publishing Company; Menlo Park: 1984.

Benner P. 1989. Aloittelijasta asiantuntijaksi. WSOY. Porvoo. 33–44.

Benner P., Tanner C. & Chesla C. 1999. Asiantuntijuus hoitotyössä, Hoitotyö, päättelykyky ja etiikka. WSOY, Juva.

Eriksson, E. & Arnkil, T. E. 2009. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Jyväskylä: Stakes, Oppaita 60.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1996. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3. Painos. Tampere: Vastapaino.

Fabritius, M. & Fyrstén, R. 2009. Yhdessä lapsen parhaaksi. Opas kasvatuskumppanuudesta Kuusamon perhepäivähoitajille. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Gadamer, G. 1970. Truth and method. London: Sheer & Ward.

Heidegger, M. 1962. Being and time. New York: Harper & Row.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15–16. painos. Helsinki: Tammi.

Hujala, E., Junkkari, P. & Mattila, S. 2006. Päivähoidon toimivuuden arviointia. Verkkolehti Varhaiskasvatus tänään. Hakupäivä 10.8.2012.
http://www.peda.net/verkkolehti/jyu/varhaiskasvatus?m=content&a_id=42.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006, Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes. Oppaita 63. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino Oy.

Koivunen P-L. 2009. Hyvä päivähoito työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: PS-kustannus.

Koski, M. Perhepäivähoidon sosiaalinen oppimisympäristö. Teoksessa Alho-Kivi, H. & Keskinen, S. (toim.) 2002. Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki: Tammi. 135–145.

Kun huoli herää. Päivähoito ja lastensuojelu perheen tukena. Lastensuojelu ja päivähoito -käsikirja. Hakupäivä 16.5.2011.
[Http://www.ylojarvi.fi/@Bin/277220/Kun%2Bhuoli%2Bher%C3%A4%C3%A4%2B-%2BP%C3%A4iv%C3%A4hoito%2Bja%2Blastensuojelu%2Bperheen%2Btukena-k%C3%A4sikirja.pdf](http://www.ylojarvi.fi/@Bin/277220/Kun%2Bhuoli%2Bher%C3%A4%C3%A4%2B-%2BP%C3%A4iv%C3%A4hoito%2Bja%2Blastensuojelu%2Bperheen%2Btukena-k%C3%A4sikirja.pdf).

Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Nummelin, J. 2010. Lastentarhanopettajien kokemuksia huoli puheeksi työmenetelmän käytöstä. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Ojala, B. 2011. Teoksessa Vähärautio, A (toim.) Lapsen hyvää arkea rakentamassa. Pohjoisen alueen Kaste (Pakaste) hankekokonaisuuden Pohjois-Pohjanmaan osahanke. Hakupäivä 20.8.2012. www.kalliopp.fi/showattachment.asp?ID=48012&DocID=27222.

Opetushallitus. 2006. Perhepäivähoitajan ammattitutkinto. Näyttötutkinnon perusteet. Hakupäivä 20.8.2012.
http://www.oph.fi/saadokset_ ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ ja_ tutkintojen_ perusteet/ nayttotutkintojen_ perusteet.

Parrila, S. 2002. Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Näkökulmia perhepäivähoidon laatuun ja sen kehittämiseen. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja.

Parrila, S. 2007. Johdanto – Perhepäivähoidon kehittämisen vaihtoehtoja etsimässä. Teoksessa Parrila (toim.) Perhepäivähoidon ohjauksen kehitysvaihtoehtoja. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:19. Helsinki. Hakupäivä 19.8.2012.
pre20090115.stm.fi/md1175161747778/passthru.pdf.

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus 2011. Tavoitteet. Hakupäivä 20.8.2012.
<http://www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/pakaste2/lapsen-hyva-arki/tavoitteet>.

Pulkkinen, L. 2002. Koti, koulu ja yksityinen elämänpiiri hyvän elämän ankkureina. Teoksessa Rönkä, A. & Kinnunen, U. (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Rantala, P. & Tuominen, M. 2005, Rajoilla: puheenvuoroja tutkimuksen rajoista ja rajojen tutkimisesta. Hakupäivä 18.8.2012.

http://books.google.fi/books?id=tWHuu3m6HWUC&printsec=frontcover&hl=fi&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Rouhiainen, L. 2011. Fenomenologis-hermeneuttisen tutkimuksen keskeisiä periaatteita. Hakupäivä 6.11.2011. <http://www.xip.fi/tutkija/0401b.htm>.

Stakes, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005. Hakupäivä 10.9.2010.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/lait/varhaiskasvatus/linjaavat/vasu-asiakirja/7eef5488-e8a3-4887-ab97-19719ea74066.

Talentia, 2005. Arki, arvot, elämä ja etiikka. Hakupäivä 25.1.2012.
http://www.talentia.fi/files/558/1649_Etiikkaopas2005_1_.pdf.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2012. Lasten päivähoido 2010.. Hakupäivä 1.9.2012.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tilastot/aiheittain/lasten_sosiaalipalvelut/paivahoito.

Tilastotyöryhmä 2003, Ohje tutkimustiedon tulkintaan. Hakupäivä 18.8.2012.
http://www.ficom.fi/linked/old/ohje_tutkimustiedon_tulkintaan.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2002. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. Hakupäivä 25.1.2012.
http://www.tenk.fi/hyva_tieteellinen_kaytanto/Hyva_Tieteellinen_FIN.pdf.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelun runko

Liite 2. Sisällönanalyysin alaluokkien muodostuminen

Liite 3. Sisällönanalyysin pääluokkien muodostuminen 1

Liite 4. Sisällönanalyysin pääluokkien muodostuminen 2

Huolen herääminen työssä

1. Huoli lapsen selviämisestä
2. Huoli omien voimavarojen ja toimintamahdollisuuksien riittämisestä

Lapsen selviäminen

- a. lapsesta lähtevät tekijät
- b. perheestä ja kasvuympäristöstä lähtevät tekijät
- c. olosuhteet

Omat voimavarat ja toimintamahdollisuudet

- a. kasvatuskumppanuus
- b. ammatilliset tukiverkot, moniammatillisuus

Pelkistyksen	Alaluokat
-huomion jakaantuminen -ehtiminen -säännöt	Tasapuolisuus
-erityislapsen hoito -sairaudet -tiedonsaanti	Erityistarpeiden tunnistaminen
-nipistely -potkiminen -syrjiminen -mustasukkaisuus	Ristiriitatilanteisiin reagoiminen
-kyseenalaiset tilanteet -perheen tavat -lapsen oireet -lapsen luovutustilanne	Uskallus puuttua
-nälkäisyys -pukeutuminen -arkirytmii	Lapsen perustarpeisiin vastaaminen
-varhainen kiintymyssuhde -puheenkehitys -siisteyskasvatus -syömiseen liittyvät asiat -eskari/koulukypsyys	Tieto lapsen kasvusta ja kehityksestä
-ajankäyttö -oikeanlaista tekemistä -koulutus	Lapsen tasoisen toiminnan järjestäminen
-alun epäröinti -oikeaksi koetut tavat -rutiinit	Toimivat toimintamallit
-ensijaiset tehtävät -reagointinopeus	Asioiden suhteuttaminen
-oma jaksaminen -työajoista kiinnipitäminen -varahoitosysteemi -fyysiset oireet -jatkuvasti mielessä	Omaan työhön suhtautuminen
-perheiden erilaisuus -muuttuvat perheet -avioerotilanteet -kulttuurilliset seikat	Perhekäsitykset

Pelkistykset	Alaluokat
<ul style="list-style-type: none"> -päättökseen tuki -yhteistyö -asiantuntijajätö -tuki neuvolasta tai erityistaholta -lisätiedon hakeminen -keskustelutuki -kokemuksen jakaminen 	Tunne tuentarpeesta
<ul style="list-style-type: none"> -ohjauskäynnit -lisäkoulutus -tukiverkot 	Koulutukset ja työhohjaukset
<ul style="list-style-type: none"> -tutustuminen -luottamuksen saavuttaminen -yhteyden toimivuus -kommunikaatiokatkokset 	Yhteistyö vanhempien kanssa
<ul style="list-style-type: none"> -vanhempien verkostot -vanhempien voimavaraistaminen -joustavuus hoitoajoissa 	Vanhemmuuden tukeminen



